

O P I N I A
=====

Środowiska Żołnierzy Armii Krajowej
Ziem Północno - Wschodnich Rzeczypospolitej
Przy Okręgu SZZAK WIELKOPOLSKA w Poznaniu
w sprawie rozszerzenia uprawnień kombatanckich
z tytułu służby w Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego.

1. Wnioskodawca: kol. ogniomistrz Jan RADZIEWICZ ps. "Ryś", syn Jana i Teofilii z d. Rzezycka, ur. 20 listopada 1904r. w Wilnie /obecnie Litwa/, adres zamieszkania: [redacted] posługujący się dowodem osobistym MB 9246987 z dn. 03.05.1969r. wystawionym przez K.P.MO w Poznaniu /PESEL nr 04112000697/, posiadający uprawnienia kombatanckie Nr 377629 z dn. 14.09.93r. wydane przez Urząd d/spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych - z up. Pełnomocnik w woj. poznańskim mgr inż. W. Kwiatek, z tytułu: Wojna obronna 1939r. od 09 do 10.1939r. art.1,2,1, na podst. Zaświadczenia Zarządu Wojewódzkiego ZBoWiD w Poznaniu, Nr 756219 z dn. 30.12.1983r. nr leg.53446/31 nr ew..269176, bez zapisu pełnionej służby w ZWZ-AK /w tym w "Wachlarzu"/ łącznie od około 25 czerwca 1941r. do 18 lipca 1944 roku, członek zwyczajny Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, Orzeczeniem Zarządu Okręgu Wielkopolska SZZAK Nr 376 z dnia 11 czerwca 1990r. i legitymacją nr 010481 z dn. 7.06.1991r.
Okres służby w ZWZ-AK nie zweryfikowany, gdyż do sierpnia 1944 r. posługiwał się nazwiskiem rodziców, to jest Olszewski Jan /przez 36 lat/, w tym służba zawodowa w WP do września 1939r. i okres walk na froncie oraz w ZWZ-AK.
Obecnym nazwiskiem posługuje się od stycznia 1945r., celem utrudnienia zidentyfikowania go przez stalinowskie służby bezpieczeństwa /po ucieczce ze szpitala frontowego armii sowieckiej w Wilnie/ i uzyskania odpowiednich dokumentów z Komórki Legalizacji Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej.
Na nazwisko Jan Olszewski ps. "Ryś" występują wszystkie dotychczasowe publikacje i oświadczenia świadków /w większości już nie żyjących/.
2. Do uznania podlega okres służby w ZWZ-AK:
  - a/ od 25 czerwca do sierpnia 1941 roku, po złożeniu przyrzeczenia na ręce por./kpt/ Jana Drozdowicza ps. "Trubadur" - "Gerwazy" /b.oficer 3 dak i działający z upoważnienia Komendy Okręgu Wileńskiego ZWZ/ - znany ze wspólnej służby wojskowej do września 1939r. w 3 Dywizjonie Artylerii Konnej w Wileńskiej Brygadzie Kawalerii /garnizon w Wilnie/ i udział w Wojnie Obronnej w składzie Armii Odwodowej "Prusy" -
    - zorganizowanie SAMOBRONY w m. Druł i zachowanie porządku i ochrony przed wkroczeniem wojsk niemieckich w opuszczonym rejonie przez władze sowieckie;
    - kolejno /ze składu Samobrony/ organizacja siatki ZWZ, jako jej dowódca i komendant pod ps. "Ryś".
  - b/ od jesieni 1941r. do 15.10.1942r. w składzie Komendy Powiatowej ZWZ, kolejne Obwodzie AK Brasław, pod komendą por. Wołkowskiego ps. "Sosna" jako komendant Placówki Gminnej Druł:

- rozbudowa struktur terenowych Placówki, tworzenie drużyn i sekcji, zaprzysiężanie nowych członków ZWZ, kolejno AK;
  - organizacja szkolenia i przygotowywanie do wystąpień zbrojnych oraz organizacja rozpoznania;
  - gromadzenie broni i oporządzenia wojskowego;
- c/ od 15.10.1942r. do lutego 1943r. służba w "Wachlarzu", pod dowództwem ppor. kaw. CC Mariana Kisielewicz ps. "Marek" i później "Ostroga" w V Odcinku "Wachlarza" - Patrol Nr 7:
- magazynowanie i organizacja dostarczania środków przeprawowych przez rz. Dźwinę oraz gromadzenie i dostarczanie materiałów wybuchowych dla Patrolu;
  - organizacja miejsca zbiórki i odprawy prowadzonej przez d-cę Patrolu przed wykonaniem zadań dywersyjnych /lub rozpoznania/ oraz zapewnienie odpoczynku i bezpieczeństwa dla składu Patrolu.
- d/ od marca 1943r. do 20 kwietnia 1944r. nadal jako komendant Placówki Gminnej AK Druż /już po awansie na ogniomistrza/ i zarazem jako Rejon Druż w składzie powołanego 25 Ośrodka Dywersyjno-Partyzanckiego /"25 ODP"/ dowodzonym przez b.d.cę Patrolu Nr 7 ppor. Mariana Kisielewicz ps. "Ostroga":
- dalsza rozbudowa struktur Placówki, organizacja szkolenia i zgrywanie drużyn, w przygotowaniu do wystąpienia zbrojnego jako zwarty pluton;
  - zdobywanie broni i środków walki oraz oporządzenia wojskowego i sprzętu;
  - wydzielanie do składu patrolu dywersyjnego 25 ODP /kolejnych sekcji wyszkolonych/ do działań bojowych.
- e/ od 21 kwietnia do 18 lipca 1944 roku służba w 23 Brasławskiej Brygadzie Partyzanckiej AK pod dowództwem ppor. /por./ Mariana Kisielewicz ps. "Marek" i "Ostroga", kolejno /po śmierci ppor. "Ostrogi"/ - ppor. Witold Kisiel ps. "Świątołdycz", w składzie II Zgrupowania mjr. "Węgielnego" /Mieczysław Potocki/:
- zmobilizowanie plutonu ze składu Placówki AK Druż i doprowadzenie do rejonu zbiórki Brygady w dn. 23.04.1944r. - folw. Janina;
  - pełnienie obowiązków dowódcy Poczty Dowódcy Brygady, także dowodzenie zwiadem, kolejno jako szef Brygady;
  - udział w działaniach bojowych w ramach akcji "Burza" na terenie Okręgu Wileńskiego AK i Operacji Wileńskiej AK p.kr. "Ostra Brama";
  - rozbrojenie brygady w drodze do Puszczy Rudnickiej w okolicach wsi Skorbuciany i doprowadzenie do obozu internowania w Miednikach Królewskich k.Oszmiany, tam pobyt i choroba na tyfus; pobyt w szpitalu wojskowym armii sowieckiej i po wyleczeniu ucieczka na "lewe" papieri.

3. Dowody służby kol. ogniomistrza Jana Radziewicza /Jan Olszewski/ w ZWZ - AK:

1/ Wiarygodni świadkowie:

- a/ por. Kazimierz Krauze ps. "Wawrzecki", d-ca 24 Brygady Partyzanckiej Dryświaty Okręgu wileńskiego w II Zgrupowaniu mjr. "Węgielnego", wcześniej od 1941 r. w siatce konspiracyjnej ZWZ-AK w obwodzie Brasław, kolejno w V Odcinku "Wachlarza", następnie d-ca 26 Ośrodka Dywersyjno-Partyzanckiego, który zorganizował na terenie Obwodu Brasławskiego AK w marcu 1943r. /po rozwiązaniu "Wachlarza"/, a następnie organizator i d-ca Oddziału Leśnego "OL-85" od 12 marca 1944r. na terenie Obwodu Brasław. Wymieniony OL-85 stanowił bojową osłonę powstającej 23 Brasławskiej Brygady Partyzanckiej w III dekadzie

kwietnia 1944r. dowodzonej przez ppor. "Ostroge" /Marian Kisielawicz/, a OL-85 weszła w skład tej Brygady jako 1 kompania.

- Po opuszczeniu brasławskiego powiatu przez 23 Brygadę w połowie czerwca 1944r. na koncentrację 2-go Zgrupowania AK mjr. "Węgielnego" /Mieczysław Potocki/ w rejonie miejscowości Bujki - Barany, dotychczasowy OL-85 /i jako 1 kompania 23 Br./ przekształcił się w szybkim tempie na następną 24 Brygadę Partyzancką Dryświaty w składzie 5-ciu kompani osiągając stan na dzień 1 lipca 1944 r. - 320 żołnierzy.
  - Por. Kazimierz Krauze ps. "Wawrzecki" jest autorytetem dla Zarządu Okręgu Wileńskiego SZŻAK /bez "ziemi"/ w sprawach organizacyjnych i historycznych z działalności obu brygad powstałych na północnym terenie województwa wileńskiego: 23 Brasławska i 24 Dryświaty - w Obwodzie Brasław AK Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej w Inspektoracie Rejonowym "B" /Święciański - mjr. "Węgielnego", Mieczysław Potocki/, który jest także organizatorem środowisk brygadowych pod jego dowództwem, t. j.:
    - Żołnierzy 23 i 24 Brygad Partyzanckich.
  - W opublikowanej pracy p.t. "Ostatni raport" przez w/wym. zawiera wydarzenia i sylwetki, w tym ogniomistrza Jana Olszewskiego, który do sierpnia 1944r. posługiwał się swym właściwym nazwiskiem i takim był znany, zanim nie zmienił na Jan Radziewicz. W przesłanym egzemplarzu dla ogn. Jana Olszewskiego z dedykacją od autora z datą 11.11.1998r. wyjaśnia powód i stanowi dowód działalności kol. Jana Radziewicza /Jana Olszewskiego "Rysia"/ w ZWZ-AK, który jest wymieniony na stronach:
    - 82 w dziale 8, 23 Partyzancka Brygada "Brasław" - poz. 4-ta od dołu: d-ca poczty d-cy Brygady - ogn. Ryś Jan Olszewski;
    - 84 w. od dołu 9-10: "...konnego zwiada, którym dowodził najpierw ogniomistrz Ryś - Jan Olszewski, ...";
    - 85 w dziale Kalendarium działań bojowych 23 Brygady - w. od góry 8-10: "... Przybyłym fikcyjnym zwierzchnikiem był zakonspirowany sierżant - Jan Olszewski. ...";
    - 133 - zdjęcie górne "Stoją od prawej: ...ogniomistrz Jan Olszewski "Ryś" szef poczty d-cy 23 Brygady...";
    - 43 i 44 w dziale 5. Ośrodek Dywersyjno-Partyzancki Nr 25 - s. 44, w. 6 i 7: "... W Drużynie koordynatorem działalności podziemnej został sierż. Jan Olszewski Ryś, ...";
    - 48 w. 13 i 15: "... A oto w skrócie dowódcy poszczególnych placówek ... - sierż. Ryś - Jan Olszewski - rejon Drużyny i okolicy, ...";
    - 61 i 67 w dziale 7. Pierwsze oddziały partyzanckie Armii Krajowej w Północnej Wileńszczyźnie - s.67, w. 20 - 22: "... Wawrzecki wyruszył w teren powiatu Brasław i kontaktował się kolejno ..., Rysiem w Drużynie,"
  - Ponadto, w odręcznym piśmie adresowanym do kol. Jana Radziewicza z dn. 12.01.99r. /ze swoim adresem w Kętrzynie i odznaką obu Brygad: 23 Brygada Brasław i 24 Brygada Dryświaty na firmowym arkuszu/ wniósł:
    - w tytule: "Kol. "Ryś" - Jan Olszewski vel Radziewicz,"
    - w treści m.inn.: "Przesyłam Ci... z obszerną dedykacją potwierdzającą fakt zmiany Twego nazwiska z "Olszewski" na Radziewicz. Uważam, że ta forma potwierdzenia tego faktu nie może budzić zastrzeżeń merytorycznych..." i u dołu własnoręczny podpis - "Wawrzecki".
- Powyższy dokument w załączeniu kserokopia uwiarygodniona;

Kolejni świadkowie:

b/ Józef Czekan ps. "Vis" Żołnierz Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego w "Wachlarzu", w siatce konspiracyjnej Obwodu Brasław, kolejno w 23 Brygadzie Brasławskiej, łącznie od 02.1942r. do 07.1944r.

Powyższy okres potwierdzony w "Zaświadczeniu uprawnień kombatanckich" Nr 375371 z dn. 17.08.1993r.

c/ Jan Libako "War", Uczestnik Wojny Obronnej "Wrzesień - 1939", Żołnierz Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego w "Wachlarzu", kolejno w siatce konspiracyjnej Obwodu Brasław, następnie w 23 Brygadzie Brasławskiej w stopniu plut. i d-ca zwiadu Brygady.

- Okres służby w Armii Krajowej nie zweryfikowany /okres od lutego 1942r. do lipca 1944r. i po internowaniu w Miednikach k. Oszmiany, kolejno wywieziony do Kaługi/. Nie żyje, oświadczenie z datą 10.02.1990r., potwierdzone przez Z.W. ZKRPIBWP w Lesznie z datą 19.12.1990r. o zweryfikowaniu z tytułu wojny obronnej 1939r.

- Natomiast por. "Warzecki" w opracowaniu "Ostatni Raport", wymienia Jana Libako w działach:

- 2. ZWZ-AK Obwodu Brasław "Jaź" w latach 1940-1944r.

s.19: o wydzieleniu z członków terenowej siatki AK grupy najbardziej doświadczonych i przeszkolonych ludzi z zadaniem pełnienia służby w tak zwanym plutonie Oszony V-go Odcinka "Wachlarza", który w końcu 1942r. liczył około 60 ludzi, a w tym wymieniony jest m.inn. Jan Libako - War.;

- 5. Ośrodek Dywersyjno-Partyzancki Nr 25:

s.48: o obsadzie dowódców poszczególnych placówek AK Obwodu Brasław, które weszły w skład "ODP-25" wymieniony jest - plut. Jan Libako War - w Brasławiu.;

- 8. 23 Brygada "Brasław":

s.82: o obsadzie utworzonej Brygady do dn. 28.04.1944r. także wymieniony jest -
- plut. War Jan Libako - d-ca zwiadu;

s.84: o zorganizowanej przez Komendanta 23 Brygady - sekcję konnego zwiadu, którym dowodził najpierw -
- ogniomistrz Ryś - Jan Olszewski, później -
- plut. War - Jan Libako;

- W spisie nazwisk i pseudonimów "opracowania..." na -

s.146 /w kolumnie 1-j/ wymieniony jest Libako Jan War.;

d/ ppor. Waldemar Żaba ps. "Bocian", uczestnik wojny obronnej - "Wrzesień - 1939", Żołnierz Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego w "Wachlarzu", w siatce konspiracyjnej Obwodu Brasław, kolejno w 23 Brygadzie Brasławskiej d-cą 4-j kompanii. Po uniknięciu internowania podczas rozbrojenia Brygady w rejonie Puszczy Rudnickiej, przedostaje się na teren działania 24 Brygady Dryświaty w rejonie Kupczele pod dowództwem por. Kazimierza Krauzego i po rozbrojeniu przez wojska sowieckie wywieziony wraz z komendantem Brygady w głąb Rosji Sowieckiej do obozu dla oficerów AK w Riazaniu.

- Okres służby w WP i udział w wojnie obronnej "Wrzesień 1939" oraz w Armii Krajowej od 06.1942r. do 06.1944r. zweryfikowany przez Z.W. ZBoWiD w Warszawie, uzyskując zaświadczenie kombatanckie nr 378233 z dn. 28.02.1976r., co potwierdzono na oświadczeniu w dn. 17.04.1989r.

- 2 -
- w opracowaniu por. Kazimierza Krauze "Wawrzecki" p.t. "Ostatni raport", wymieniony jest na stronach:
    - 19: wraz z innymi w składzie plutonu Czołowy V-go Odcinka "Wachlarza";
    - 42: o działalności 24-go O.D. przy współdziałaniu kompanii ppor. Bociana /Waldemar Żaba - 4-ta komp./ 23 Brygady Braszławskiej na posterunek policji litewskiej w Rymszanach, po otrzymaniu rozkazu do akcji "Burza" od mjr. "Węgielnego" /Mieczysław Potocki - b. Inspektor Inspektoratu Rejonowego "BC" w Północnej części Wileńszczyzny, aktualnie d-ca Zgrupowania II-go/;
    - 44: o podporządkowaniu w listopadzie 1941r. Komendantowi powiatu /Brasław/ Stanisławowi Wołkonowskiemu /por. "Sosna"/ - kierowanie siatką konspiracyjną w Obabiu koło Brasława pchor. Waldemarowi Żaba "Bocian";
    - 48: w obsadzie dowódców poszczególnych placówek AK Obwodu Braszław, które weszły w skład "ODP-25", wymieniony jest - pchor. Waldemar Żaba "Bocian" - w Obabiu;
    - 83: w obsadzie utworzonej 23 Brygady Braszławskiej do dn. 28.04.1944r. - d-cą 4-j kompanii - ppor. "Bocian" Waldemar Żaba;
    - 86: w Kalendarium działań bojowych 23 Brygady:
      - W rejonie wsi Gawrony kompania ppor. BOCIANA /Waldemar Żaba/ ostrzelała z karabinów maszynowych pociąg kolejki wąskotorowej na linii Rymszany-Opśa;
      - W drugiej dekadzie maja 1944r. kompania ppor. BOCIANA otrzymała zadanie zlikwidowanie posterunku policji niemiecko-litewskiej w Rymszanach; a dalej:
        - Kompania ppor. BOCIANA wycofała się pod ogniem karabinów maszynowych, ponosząc straty..;
    - 129: w szkicach obozowych internowanych oficerów AK /w Riazaniu/ jako pierwszy z lewej w górnym rogu jest szkic ppor. Waldemara Żaby "Bocian" d-ca 4 komp. 23 Brygady;
    - 130: na zdjęciu grupowym /8 oficerów Armii Krajowej w obozie sowieckim w Riazaniu-Diagilewie/ stojący od lewej - ppor. Waldemar Żaba "Bocian" /23 Wileńska Brygada AK/;
    - 150: W spisie nazwisk i pseudonimów "Opracowania..." /w kol.1-j/ - wiersz od dołu 6, wymieniony jest Żaba Waldemar, BOCIAN.
    - 99: W działaniach bojowych 24 Brygady /Dryświaty - por. "Wawrzecki" Kazimierz Krauze/:
      - dn. 8 maja 1944r. wydzielona kompania "Górnika" z 24-j Brygady i kompania "Bociana" /ppor. Waldemar Żaba - 4 komp./ pod ogólnym dowództwem "Wawrzeckiego" urządziła zasadzkę na szosie Dynenburg-Brasław w rejonie wsi Mierzany.
      - Ppor. "Bocian" miał ubezpieczać wschodni odcinek szosy, z zadaniem wypuszczenia wszystkich w kierunku zasadzki.

e/ Stefan Konstanty BORTKIEWICZ ps. "KOT", Żołnierz Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego w 23 Brygadzie Braszławskiej w Sekcji Zwiądu Konnego od kwietnia 1944r. do lipca 1944r. w 23 Brygadzie, po dn. 18.07.1944r. /w czasie rozbrajania Brygady przez wojska sowieckie/ w 24 Brygadzie Dryświaty na terenie Obwodu Braszławskiego. Służba w Armii Krajowej potwierdzona w "Zaświadczeniu uprawnień kombatanckich" nr 628743/1033965 z dn. 6.10.1994r.

f/ Wacław SKRZYDŁOWSKI ps. "BOJOWNIK", Żołnierz Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego w Placówce Dryświaty /Obwód Braszław, Inspektorat Rejonowy "BC"/ i w 23 Brygadzie Braszławskiej, łącznie od 5.05.1943r. do 18.07.1944r. a po rozbrojeniu i internowaniu w obozie w głębi ZSRR Kaługa i Jegorowsk do 14.01.1946r., co potwierdza "Zaświadczenie uprawnień kombatanckich" Nr 548725/0487856 z dn.03.11.1998r.

2/ Dodatkowi świadkowie potwierdzający służbę w ZWZ-AK:

a/ plut. Fiedorowicz Witold ps. "Malukiewicz", Żołnierz Armii Krajowej Okręgu wileńskiego w Obwodzie Brasławskim, kolejno w 23 Brygadzie Brasławskiej i 24 Brygadzie Dryświaty, łącznie od października 1942r. do lipca 1944r. /t.j. do rozbrojenia przez wojska sowieckie/.

- W opracowaniu por. Kazimierza Krauze "Wawrzecki" p.t. "Ostatni Raport" wymieniony jest na stronach:
  - 97: w obsadzie 24 Brygady Partyzanckiej "Dryświaty" jako szef służby kwatermistrzowskiej - kpr. Malukiewicz - Witold Fedorowicz;
  - 144: w 2-j kolumnie spisu nazwisk i pseudonimów w poz. 14 - Fedorowicz Witold, Malukiewicz;
- Załączone oświadczenie świadka z dn. 15.11.1983r. potwierdzone przez Koło Miejskie ZBoWiD w Puszczykowie, której był członkiem pod Nr 35394. Brak kserokopii uprawnienia, gdyż nie żyje.

b/ lekarz Czerniewska-Sapiecha Aldona ps. "Ada", Żołnierz Armii Krajowej Okręgu wileńskiego w Obwodzie Brasławskim, w OL-85 /w partyzanckim Oddziale Leśnym Nr 85 - pod dowództwem ppor. Kazimierza Krauze "Wawrzecki"/ i kolejno w 24 Partyzanckiej Brygadzie "Dryświaty" jako ciągłość OL-85 pod tym samym d-cą ppor. "Wawrzeckim" /por. Kazimierz Krauze/, łącznie od ok. marca 1943r., a w OL-85 od 12/13 marca 1944r. i 24 Brygadzie "Dryświaty" do rozbrojenia w lipcu 1944r.

- Przedstawione oświadczenie świadka /nieformalne/, sporządzone odręcznie na papierze maszynowym, nie zawiera danych o swojej służbie w AK. Jednak w opracowaniu por. Krauze Kazimierza Krauze "Wawrzecki" p.t. "Ostatni raport" wymieniona na stronach:
  - 67: o pierwszej koncentracji OL-85 w nocy z dn. 12 na 13 marca 1944r. /w pobliżu dworu Miory gm. Miory/ jest wymieniona wśród innych - san. Ada - Aldona Czerniewska;
  - 69: w składzie kompanii utworzonej w "L-85 w 3-j dekadzie marca 1944r. wymieniona jako -
    - szef służby sanitarnej - Ada Aldona Czerniewska;
  - 74: w treści o rannych podczas starcia /niezamierzonego/ z radziecką partyzantką w dn. 5 kwietnia 1944r. w pobliżu Brasławia /5 km. - wieś Ostaniowce/, rannym strzelcem "Józefem" zaopiekowały się -
    - sanitariuszki "Ada"/Aldona Czerniewska/ z "Ulą";
  - 97: w składzie 24 Partyzanckiej Brygadzie "Dryświaty" przekształconej z Oddziału Leśnego Nr 85 i wyłączonej ze składu 23 Brygady "Brasławskiej" jako 1-sza kompania tej Brygady, na dzień 1 lipca 1944r. licząca 320 ludzi i pięciu kompanii - w obsadzie Brygady wymieniona jest jako -
    - szef służby zdrowia - san. Ada Aldona Czerniewska;
  - 133: na zdjęciu górnym /pierwszym/ stojących od prawej -
    - siostra Aldona Czerniewska "Ada" z 24 Brygady, a jako drugi przed "Ada" -
    - ogniomistrz Jan Olszewski "Ryś" szef poczty d-cy 23 Brygady;
  - 144: w spisie nazwisk i pseudonimów "Opracowania..." - w kol. I-szej wymieniona jest w pozycji 11 od dołu - Czerniewska-Sapiecha Aldona, Ada.

3/ Świadkowie potwierdzający autentyczność osoby Jana Radziewicza z ogniomistrzem Janem Olszewskim występującym w służbie w ZWZ-Armii Krajowej:

a/ Michniewicz Antoni, żołnierz Wojny Obronnej "Wrzesień 1939" i z tego tytułu posiada uprawnienie kombatanckie z dn. 09.02.1995r. Nr 208548/1045760 - kserokopia uwierzytelniona w załączeniu.

W oświadczeniu /na druku formularz b.ZBoWiD/ z dnia 1.02.1991r. stwierdza iż znał plut. Jana Olszewskiego, obecnie Jan Radziewicz, gdyż z 1 pułku piechoty /1 Dywizji Piechoty w Wilnie/ z plutonu artylerii został skierowany na kurs /szkoła/ podoficerski w 3 dywizjonie artylerii konnej w Podbrodziu od 1.09.1938r. do 1.06.1939r. W tym czasie plut. zawod. Jan Olszewski /Radziewicz od 1944r. do chwili obecnej/ był szefem tej szkoły. W dalszej części oświadczenia potwierdza udział plut. Jana Olszewskiego-Radziewicza w wojnie obronnej i służbę w ZWZ-AK - do lipca 1944r.

W kolejnym oświadczeniu z dn. 20.10.1993r. w/wym. jako kapral z 1939r. poszerza wątki z poprzedniego oświadczenia dotyczące plut. Jana Olszewskiego "Rysia" /Radziewicz/, służby w 3 dak i w AK.

b/ Michał Bernat, żołnierz Wojny Obronnej "Wrzesień 1939", podoficer nadterminowy w 3 dywizjonie artylerii konnej Wileńskiej Brygady Kawalerii w garnizonie stałym Wilno i w Podbrodziu w 3-j baterii do 25.08.1939r., kolejno w 1-j baterii jako kapral nadterminowy wyznaczony na d-cę 3-go działu, której dowódcą był kpt. Sporszył a szefem baterii był plut. zawod. Jan Olszewski.

W swym oświadczeniu odręcznym /nie na formularzu właściwym/ z dn. 13.05.1999r. potwierdza służbę Jana Olszewskiego /Radziewicza/ w 3 dak i udział w walkach frontowych w walce z Niemcami i swą znajomość od swojej służby wojskowej od 2.09.1936r. do rozbitcia przez Niemców w dn. 18.09.1939r. /po kolejnych walkach i ostatnio w grupie "Salomona" pod Falewicą/. Zawarta treść oświadczenia jest poszerzona o wątki z przebiegu wspólnych walk frontowych i uzasadnienie przedstawionej opinii dla ogn. Jana Olszewskiego z jego zmianą nazwiska na Jan Olszewski itp danych personalnych w/wym.

Wiarygodność potwierdzona przez Zarząd Koła Miejsko-Gminnego ZKRPIBWP, którego jest członkiem w Lwówku Śląskim i posiadający zaświadczenie uprawnień kombatanckich z dnia 16.09.1993r. Nr 44909/014101 wydane przez Urząd d/s Komb. i O.R. w Warszawie z tytułu Wojny Obronnej "Wrzesień 1939" od 09-10.1939r. oraz w Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego od 07.1943r. do 07.1944r. w Obwodzie Oszmiana oraz w oddziałach partyzanckich: III Oddz. Partyzancki "Tura" i w 9 Brygadzie AK "Małego" jako d-ca plutonu konnego /późniejszy Oddział Osłonowy III Zgrupowania mjr. "Jaremy" dowodzony przed operacją Wileńską o kr. "Ostra Brama" od 1.07.1944r. przez por. Jana Dubois-Dubiskiego ps. "Gracz"/. Ponadto w uprawnieniu: okres niewoli niemieckiej od września 1939 do marca 1943r. /ucieczka z Prus Wschodnich/.

Przedstawione wyżej dowody autentyczności Jana Olszewskiego ps. "Rys" /ogniomistrz/ i Jan Radziewicz oraz w oświadczeniach świadków potwierdzających służbę kol. "Rys" Jana Olszewskiego-Radziewicza w ZWZ-AK, w tym w "Wachlarzu" wymienieni w pkt. 3-cim, ppkt. 1/ i 2/ niniejszej "Opinii..." potwierdzają fakt autentyczności tej samej osoby t.j. Jan Radziewicz od końca 1944 roku do dziś, a wcześniej /od urodzenia w dn. 8.06.1908r. w Drui/ - pod właściwym - Jan Olszewski s. Prospera Olszewskiego i Michałiny z d. Rzeczycka.

4/ Dodatkowe dowody świadczące o udziale służby kol. ogniom. Jana Olszewskiego-Radziejewicza w ZWZ-AK i w "Wachlarzu":

a/ Opracowanie p.t. WSPOMNIENIA autorstwa Waldemara Żaby ps. "Bocian", z dedykacją dla Jana Radziejewicza z dn. 7.08.98r.

- str. 69: w treści od w. 8 do 3 /od dołu/ o brzmieniu:

"...Operując w rejonie miasteczka Drui, położonego nad samą Dźwiną, korzystaliśmy niejednokrotnie z pomocy i informacji uzyskanych od Jana Olszewskiego ps. "Ryś", podoficer WP należącego również do Wachlarza. ...";

- str. 71: "... Wkrótce po tym, na początku stycznia 1943r. awansowano mnie do stopnia podporucznika, czego dokonał w warunkach konspiracji, z rozkazu dowództwa AK, por. Marek Kisielewicz "Ostroga". Wiadomym mi jest, że w tym samym czasie został awansowany, działający na innym terenie ..., Jan Olszewski ps. "Ryś" - do stopnia ogniomistrza. W 1943r. nastąpiło rozwiązanie Wachlarza, a jego żołnierze wraz ze mną podjęli inny rodzaj działalności konspiracyjnej w szeregach Armii Krajowej. ...". /w. 1-6 od g./;

- str. 70: /w. 7-4 od dołu/: "... Po zakończonych zmaganiach z Dźwiną rozdzieliliśmy się dla bezpieczeństwa na dwie grupy. "Okrzeja" z "Warem" poszli do Drui do ogniomistrza Olszewskiego, ja natomiast z "Ostroga" udaliśmy się torem kolei wąskotorowej do Antonowa...".;

- str. 69: /uzupełnienie do poprzedniego wyciągu s.69/ w. 4 i 3 od dołu: "... Obecnie nosi on nazwisko Radziejewicz, mieszka w Puszczykowie k/Poznania. Dotychczas utrzymujemy koleżeńskie stosunki. ...";

- str. 75: /w. 6-1 od dołu/: "... Obsada personalna Brygady przedstawiała się następująco:
Dowódca por. Marek Kisielewicz ps. "Ostroga",
Z-ca dowódcy por. Witold Kisiel ps."Świętołdycz",
Adiutant pchor. Albin Palczewski ps. "Kot",
Poczet dowódcy ogniomistrz Jan Olszewski ps. "Ryś" /obecnie Radziejewicz/."

Wymieniony Waldemar Żaba - przedstawił oświadczenie świadka, które wykazano na s.4 niniejszej opinii pod poz. 3 w ppkt. d/.

b/W opracowaniu Cezarego Chlebowskiego p.t. WACHLARZ - Monografia wydzielonej organizacji dywersyjnej Armii Krajowej wrzesień 1941 - marzec 1943, wydanie drugie, poszerzone i uzupełnione - Instytut Wyd.PAX, Warszawa 1985.

- W dedykacji m. inn. "... Obrońcomi Kresów Wschodnich - Niestrudzonemu żołnierzowi Rzeczypospolitej - "Rysiowi", którego cząstka wysiłku żołnierskiego znalazła odbicie także na stronach tej książki. W dniu imienin z najserdeczniejszymi życzeniami wszelkiej pomyślności i szczęścia wpisują się. Podpisy i data 24 czerwca 1987r.;

- str. 289: /w.31/ w spisie oficerów /niepełny/ i żołnierzy
V Odcinka -
- "Ryś" - NN, patrol "Marka".

c/W opracowaniu Romana Korab-Żebryk p.t. Operacja Wileńska AK:

na str. 148, w. 10 do 27 występuje w treści ogniomistrz Jan Olszewski, który na czele patrolu konnego 23 Brygady Braskawskiej doręczył osobiście pismo mjr. "Węgielnego" do dowódcy regularnej jednostki wojsk radzieckich /prawdopodobnie/ dn. 2 /3/ lipca 1944r.
Kserokopia tej strony w załączeniu.

4. Zespół opiniujący wysłuchał dodatkowe wyjaśnienia:

1/ kol. Jana Radziewicz-Olszewskiego "Rys":

a/ swą działalność w ZWZ-AK przedstawił następująco:

Do działalności konspiracyjnej przystąpił około 25 czerwca 1941r. na polecenie por. Jana Drozdowicza, znanego mu ze wspólnej służby wojskowej w 3 Dywizjonie Artylerii Konnej w Wilnie /później w Podbrodziu/ do września 1939r. i w Wojnie Obronnej "Wrzesień 1939", który działając z upoważnienia Komendy Okręgu Wileńskiego ZWZ przyjął od niego przyrzeczenie /przysięgę/, nadając ps. konspiracyjne "Rys" i zobowiązał do:

- przeprowadzenia rozeznania stanu pozostałych Polaków podoficerów i żołnierzy W.P. na terenie miasta i gminy Druż, z których przy udziale młodzieży - w I etapie - zorganizować "samoobronę lokalną" /porządkową/ z zadaniem przeciwdziałania rabunkom, kradzieży i napaďów przez elementy przestępcze, podczas opuszczania terenu przez władzę sowiecką.
- Jednocześnie przystąpić do tworzenia struktur ZWZ na terenie Gminy Druż z podporządkowaniem Komendzie Powiatowej ZWZ w Brasławiu.

Z powyższego zadania wywiązał się, czego dowodem było odwiedzenie kol. "Rysia" przez Komendanta Powiatowego ZWZ w Brasławiu por. Stanisława Wołkowskiego ps. "Sosna", które miało miejsce jesienią 1941 roku.

Komendant "Sosna" zatwierdził działalność Placówki ZWZ w Druż od końca czerwca 1941 roku oraz zatwierdził plut. "Rysia" Jana Olszewskiego na stanowisku Komendanta tej Placówki ZWZ.

Tę Placówką kierował bez przerwy aż do czasu zmobilizowania /zorganizowanego na bazie Placówki AK Druż/ zwartego plutonu o stanie 60 żołnierzy, których doprowadził do 23 Brasławskiej Brygady Partyzanckiej w rejon zbiórki /formowania Brygady/ w folw. Janino w dn. 23-go kwietnia 1944r. Czas łączny dowodzenia Placówką 2 lata i 10 miesięcy, t.j. od 25.06.1941r. do 21.04.1944r.;

Dodał też, że w tym samym czasie należał do:

- "Wachlarza" w V Odcinku, w Patrołu Nr 7, którym dowodził ppor. Marian Kisielewicz ps. "Marek", w okresie od 15.10.1942r. do lutego 1943r. i działał na terenie miasteczka Druż przy zabezpieczaniu przepraw przez rz. Dźwinę przez Patrol;
- kolejno do 25 Ośrodka Dywersyjno Partyzanckiego, którym dowodził ten sam ppor. Marian Kisielewicz o zmienionym ps. na "Ostroga", w okresie od marca 1943r. do 21 kwietnia 1944r. i zarazem jako d-ca Rejonu Druż /zarazem komendantem Placówki Gminnej AK Druż/;
- Za działalność w "Wachlarz" oraz za organizację i dowodzenie Placówką ZWZ-AK Druż został mianowany rozkazem Komendanta Inspektoratu Rejonowego "B" - Nr 165 w styczniu 1943r. - do stopnia ogniomistrza, co w warunkach konspiracji dokonał ppor. "Marek" /Marian Kisielewicz/ dotychczasowy d-ca Patrołu Nr 7, w imieniu mjr.dypl. Mieczysława Potockiego ps. "Węgielny" /wcześniej ps. "Kamień"/, który w tym czasie był także w "Wachlarzu" i znał Jana Olszewskiego "Rysia" z dotychczasowej działalności jego, tak w Placówce ZWZ-AK Druż, jak i w "Wachlarzu".

Uzupełnił dodatkowo, że:

- w 23 Brasławskiej Brygadzie Partyzanckiej dowodzonej do 21 czerwca 1944r. przez por. Mariana Kisielewicza ps. "Ostroga" pełnił obowiązki:
  - dowódcy Sekcji Konnej Zwiadu Brygady, kolejno
  - szefem Brygady, oraz po śmierci por. "Ostrogi" 21.06.44r.
  - dowódcą Poczty Dowódcy 23 Brygady dowodzonej przez por. Witolda Kisielewicza ps. "Światokłęcz" aż do rozbrojenia Brygady przez wojska sowieckie w dn. 18.07.1944r. /w rejonie wsi Skorbuciany/ w drodze Zgrupowania do Puszczy Rudnickiej po zdradzieckim aresztowaniu Komendanta Okręgu Wileńskiego i wyższych dowódców Sztabu i Oddziałów Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego w Wilnie i na zbiórce do odprawy i spotkania dowódców w Boguszech z dowódcą III Frontu Białoruskiego gen. armii Iwana Danikowicza Czerniachowskiego /CZERNOWA/ i internowanie żołnierzy AK w obozie Miedniki pod Wilnem.
- W obozie internowania w Miednikach zachorował na tyfus /jak wielu innych żołnierzy AK internowanych/ i pod koniec lipca 1944r. wraz z ciężko chorymi został ewakuowany do szpitala frontowego w Wilnie, a kolejno do miejskiego w Wilnie na Łukiszkach pod nadzorem NKWD. Przez to uniknął deportacji do Kaługi lub do łagrów sowieckich w głąbi b.ZSRR. Po wyleczeniu w szpitalu, przy pomocy personelu szpitalnego, związanego z konspiracją, po uzyskaniu "lewych" papierów - uciekł i nawiązał kontakt z siatką konspiracyjną. Po aresztowaniu i brawurowej ucieczce musiał zmienić kolejny raz nazwisko na Radziejewicz Jan, którym posługuje się ponad 50 lat.

Dodatkowo uzupełnił, że:

b/ ponowną działalność w AK od sierpnia do grudnia 1944r. -

- rozpoczął, po ucieczce w sierpniu 1944r. ze szpitala i dojściu do się u ludzi wskazanych przez siatkę konspiracyjną. W tym czasie posługiwał się nazwiskiem Jan Ostrowski, nadane przez konspirację. Próbował przez kilkanaście dni w końcu sierpnia znaleźć zatrudnienie, co nie było dla Polaka łatwo. Pracę dostał w maj. Kowczadoły - 40 km. na północny-zachód od Wilna. Tam nawiązał kontakt z ppor. "Korsarzem", który dowodził grupą partyzancką działającą na terenie okolic Połbrodzia i Mejszagoły po Litwę. Ścisłe z nim współpracował.
- Wykonując jedno z zadań "Korsarza", na szczęście - tym razem - bez broni i granatów, które "Korsarz" zatrzymał, został aresztowany przez patrol sowiecki i doprowadzony na posterunek przy ul. Kalwaryjskiej w Wilnie. Po brawurowej ucieczce w noc zimową udało się "Rysiowi" wydostać z Wilna i zameldować u dowódcy.
- Wobec zagrożenia przez podjętą akcję przeczesywania terenu przez oddziały sowieckie, "Korsarz" zdecydował ewakuować "Rysia" do Polski, co udało się drugim transportem z Wilna do Białegostoku. Po paru dniach uzyskał nowy dowód osobisty i kartę repartycyjną na nazwisko Jan Radziejewicz. Z Wilna wyjechał na początku 1945r. /zimą/ i szczęśliwie dojechał do celu.
- Wobec braku dowodów działania w Oddziale ppor. "Korsarza" na cały okres od końca sierpnia do stycznia /już w 1945r./ kol. "Ryś" rezygnuje z ubiegania się uznania tego okresu do uprawnień kombatanckich, jako przedłużenie służby w Armii Krajowej, tym razem jako "samobrona czynna Okręgu Wileńskiego AK".

c/ W sprawie posługiwania się nazwiskiem Jan Radziewicz wyjaśnił:

Dzięki Komórcze Legalizacji Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej, uzyskał dokumenty w 1944r. na nazwisko Jan Radziewicz s. Jana i Teofili z d. Rzczyska /nazwisko matki wyjątkowo zgodne/, z miejscem urodzenia w Wilnie dnia 20 listopada 1904 roku, którym posługiwał się nadal po przyjeździe do Polski zimą /początek roku/ 1945r.

Pod tym nazwiskiem podjął pracę w cichych miejscowościach na terenach odzyskanych do 1969 roku, poczym zamieszkał w Puszczykowie i nadal tu mieszka.

Unikał spotkań w obawie przed rozpoznaniem go. Dochodziło, że wypierał się swego nazwiska Jan Olszewski i swej służby w Wojsku Polskim od 1930r. oraz udziału w Wojnie 1939 roku w 3 Dywizjonie Artylerii Konnej /w przypadkowych spotkaniach osób i oficerów go rozpoznających/.

Zbyt dużo miał w pamięci przeżyć, tak ucieczkę z pociągu, gdy w październiku 1939r. więziony był z grupą oficerów i podoficerów - jeńców wojennych WP - w głąb ZSRR i prawdopodobnie spotkałby go los rozstrzelanych w Katyniu, czy innych miejsc sowieckiej kaźni. Kolejna ucieczka po ponownym zatrzymaniu przez patrol z czerwonymi opaskami i dostarczenia do obozu jenieckiego w Berezie Kartuskiej. Ponowne ucieczki w 1944 roku - już pod różnymi nazwiskami: po wyleczeniu ze szpitala w sierpniu i później w grudniu po zatrzymaniu z posterunku sowieckiego w Wilnie. Powodów do ostrożności w PRL-u było więc zbyt dużo, tym bardziej, że był żołnierzem ZWZ-AK i to na terenie Wileńszczyzny, bo jako komendant Placówki w Drui i tam w WACHLARZU oraz w 23 Brygadzie Braślawskiej Armii Krajowej.

A ponieważ w publikacjach i opracowaniach historycznych znajdował się pod swoim nazwiskiem Jan Olszewski w stopniu plutonowy /a później ogniomistrz/, ewentualnie o pseudonimie "Ryś" z nazwiska NN, to tym bardziej musiał być ostrożny.

O zmianę nazwiska i powrotu do właściwego - za czasów PRL-u - nie mógł wystąpić, tak ze względów na bezpieczeństwo własne /z powodów wymienionych wyżej/, jak i rodziny. Także później, gdyż wymagałoby to uciążliwych starań formalno-prawnych dla całej rodziny, która nie akceptuje dotąd starań.

Ponadto, przez ostatnie kilka lat poważnie chorował i pogorszył się stan zdrowia, przez to nie miał możliwości na skompletowanie potrzebnych dowodów swej służby w ZWZ-AK i nie zdażył ze złożeniem wniosku w obowiązującym terminie /przed końcem 1998 roku/ o rozszerzenie uprawnień kombatanckich z tytułu służby w Armii Krajowej, łącznie od 25 czerwca 1941r. do 18 lipca 1944r. oraz pobyt w obozie internowania do końca lipca 1944r., zanim nie zachorował i znalazł się w szpitalu w Wilnie do końca sierpnia 1944r. skąd uciekł pod przybranym nazwiskiem /przy pomocy siatki konspiracyjnej AK/.

Wobec ukazania się w KOMBATANCIE Nr 1 ze stycznia 2000 roku "Opinii prawnej Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych dotyczącej tzw. rozszerzenia wniosków po upływie terminu", prosi o wyjątkowość w podejściu do jego - t.j. ogniom. Jana Radziewicz-Olszewskiego ps. "Ryś" - sprawy i spełnienia pragnień, stania się pełnoprawnym członkiem Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej - dopełniając formalności.

Zwraca się do Zespołu o ujęcie do niniejszej opinii powyższych wyjaśnień i wspomnianego tekstu końcowego.

2/ kol. Marian Król - przewodniczący Zespołu Opiniującego - uzupełnił wyjaśnienia kol. ogn. Jana Radziewicz-Olszewskiego ps. "Rys":

a/wymieniony por. Jan Drozdowicz /późniejszy kpt/ o ps.

"Trubaður" a kolejno "Gerwazy", występuje w opracowaniach historycznych dot. działalności Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej m.inn.:

- od września 1942r. jako adiutant w Inspektoracie Rejonowym "C" /obejmujący obwody Postawy i Dzisna/ na terenie powiatów na wschód od powiatu Brasław;
- od początku 1944r. w połączonym Inspektoracie "BC" dowodzonym przez mjr. "Węgielnego" /Mieczysław Potocki/ z siedzibą w Święcianach, obejmujący powiaty-obwody AK: Brasław, Święciany i Dzisna z Postawami;
- od kwietnia 1944r. w powołanym Zgrupowaniu Oddziałów Partyzanckich AK Nr 2 mjr. "Węgielnego" - był Szefem Sztabu Zgrupowania. Podczas walk z Niemcami stoczonych przez II Zgrupowanie wspólnie z oddziałami frontowymi Armii ZSRR pod Mejszagołą został ranny.

Źródła:

- Okręg Wileński Związku Walki Zbrojnej Armii Krajowej w latach 1939-1945, dr Jarosław Wołkonowski, Oficyna Wydawnicza "ADIUTOR" - Warszawa 1996, strony: 106, 119, 204 i 222;
- Wileńszczyzna lat wojny i okupacji 1939-1945, Longin Tomaszewski, Oficyna Wydawnicza RYTM - Warszawa 1999, s.216;
- Operacja wileńska AK, dr Roman Korab-Żebryk, PWN - Warszawa 1985, strony: 147, 148, 266, 281, 414, 415 i 451;

b/Wymieniony "Korsarz", to pchor. /kolejno ppor./ Jan Lisowski, wcześniej d-ca 1-j kompanii w 4 Brygadzie Partyzanckiej "Ronina" /ppor. rez. Longin Wojciechowski/ wchodząca w skład II Zgrupowania mjr. "Węgielnego".

Podczas walk Zgrupowania w t.zw. bitwie pod Krawczunami - Nowosiólkami w dniu 13 lipca 1944r. z grupą gen. Stahela przebijającą się z okrazonego Wilna i 16 pułkiem strzelców spadochronowych /na zachód od Wilna/ został ranny. Uniknął internowania podczas rozbiora Brygady w drodze do Puszczy Rudnickiej w okolicach wsi Misiaczany w dn. 18 lipca 1944r.

Po utworzeniu przez "otworzonego"/po rozbiorze/ Okręgu Wileńskiego AK 4-ch oddziałów partyzanckich o nazwie "Oddziały Samoobrony Czynnej Ziemi Wileńskiej", jednym z nich był Oddział "Korsarza", noszący w tym czasie ten sam pseudonim "Korsarz".

Kilkudzięcioosobowy oddział partyzancki "Korsarza" operował od jesieni 1944r. w okolicy Rzeszy, Mejszagoły i Podbrzezia na północ od Wilna. Działalność Oddziału trwała do marca 1945r. "Korsarz" - wymęczony, tropiony, ranny - po otrzymaniu rozkazu o rozwiązaniu Armii Krajowej był załamany i nie wiedział, co ma począć ze swoimi żołnierzami. W dobrej wierze przyjął propozycję ZPP w Wilnie: rozwiązanie Oddziału i przyjęcie dla partyzantów amnestii, co skończyło się tragicznie dla większości z nich.

Źródła /jak wyżej/:

- Okręg Wileński ZWZ-AK-J.Wołkonowski, strona 335;
- Wileńszczyzna... L.Tomaszewski, str. 532, 539 i 540.

c/ Opiniowany kol. Jan RADZIEWICZ posługiwał się od urodzenia ~~posługiwał się~~ nazwiskiem rodziców, t.j. OLSZEWSKI Jan, syn Prospera Olszewskiego i matki Michaliny Olszewskiej z domu Rzczycka, ur. dnia 8 czerwca 1908 roku w Drui, pow. Brasław woj. Wilno, czyli przez 36 lat.

Pod tym nazwiskiem -

- rozpoczął poborową służbę wojskową od 29.10.1930r. /mając 22 lata/ w 3 Dywizjonie Artylerii Konnej w Wilnie, początkowo na szkole podoficerskiej /przy dywizjonie/, kolejno jako podoficer nadterminowy w stopniu kaprała i zawodowy w stopniu plutonowego w 1 baterii, jako instruktor szkoły podoficerskiej w 3-cim dywizjonie /dla potrzeb oddziałów Wileńskiej Brygady Kawalerii i pułków piechoty 1 Dywizji Piechoty stacjonujących w Wilnie/ stacjonującego w Wilnie, kolejno w Podbrodziu, aż do sierpnia 1939r.;
- od 1 września 1939r. wziął udział w wojnie z Niemcami na stanowisku szefa 1 baterii macierzystego dywizjonu w Wileńskiej Brygadzie Kawalerii, w składzie Armii Odwodowej "PRUSY", którą zakończył rozbrojeniem przez czerwonoarmistów i obozem jenieckim w Brześciu n/Bugiem, kolejno ucieczką z pociągu /w biegu nocą/, gdy w październiku 1939r. wzięty był z grupą oficerów i podoficerów W.P. w głąb ZSRR;
- także pod swym nazwiskiem kol. Jan Olszewski /obecnie Jan Radziewicz/ występował przez okres pierwszej okupacji sowieckiej od października 1939r. do czerwca 1941r.; oraz okupacji niemieckiej od końca czerwca 1941r.;
- również podczas służby w ZWZ-AK występując pod pseudonimem konspiracyjnym "Ryś" /kolejno "ogniomistrz RYŚ"/ od ok. 25 czerwca 1941r., aż do rozbrojenia przez Wojska III Frontu Białoruskiego i siły bezpieczeństwa b.ZSRR - "sojusznika naszych sojuszników" w dniu 18 lipca 1944r. oddziałów Armii Krajowej na Kresach Wschodnich Rzeczpospolitej, w tym i macierzystą 23 Brygadę Partyzancką Okręgu Wileńskiego AK i internowaniu w Miednikach, aż do jego ucieczki ze szpitala w Wilnie /pod nadzorem NKWD/ pod koniec sierpnia 1944r. pod przybranym nazwiskiem.

Potwierdzenie powyższych danych /i nazwiska/ zawierają oświadczenia świadków i opracowania autorskie - niepodważalne - przedstawione w niniejszej opinii.

d/ Dowodem pełnienia służby w Wojsku Polskim kol. Olszewskiego Jana jest -

- Zaświadczenie Centralnego Archiwum Wojskowego z dnia 6.03.1991r. nr 1197/4/IV/MBI, wystawione na podstawie dowodów archiwalnych CAW z 1930, 1937 i 1938 roku z adnotacją, że dokumenty 3 Dywizjonu Artylerii Konnej za 1939 rok zaginęły w czasie działań wojennych 1939r. oraz okupacji, przez co CAW nie może potwierdzić dalszego przebiegu służby i udziału w wojnie obronnej w 1939r.;

także:

- oświadczenia świadków, którzy z wymienionym pełnili służbę wojskową w tym dywizjonie oraz kpr. nadt. Michał Bernat, który jako działonowy w 1 baterii brał udział w walkach z Niemcami od pierwszych dni wojny aż do rozbrojenia 3 Dywizjonu Artylerii Konnej.

e/ Podstawą do uzyskania uprawnienia kombatanckiego przez kol. Jana Olszewskiego na nazwisko Jan Radziewicz, posługujący się aktualnie tym nazwiskiem od stycznia 45r. - przez 55 lat -

było oświadczenie płka w st.spocz. Gwidona Salomona, wystawione dn. 15.11.1983r., który dowodząc GRUPĄ "rotmistrza Salomona" /jego nazwiska/ bronił przepraw na Wiśle w rejonie Maciejowic od dn. 7.09. do 18.09.1939r.

Wymieniony potwierdził służbę plut. Jana Radziewicza w 3 Dywizjonie Artylerii Konnej na stanowisku szefa 1-j baterii dowodzonej przez kpt. Sporschylla oraz jego udział w obronie przeprawy na Wiśle w rejonie Maciejowic pod komendą płka Salomona.

Powyższe oświadczenie płka Salomona było podstawą dla Zarządu Wojewódzkiego ZBoWiD w Poznaniu do wystawienia zaświadczenia, stwierdzającego prawo do korzystania ze świadczeń kombatanckich, za udział w wojnie obronnej 1939r. w okresie od 1.09.1939r. do 11.10.1939r. pod Nr 756219 z dnia 30.12.1983 roku.

Na podstawie powyższego zaświadczenia Z.W. ZBoWiD w Poznaniu kol. Jan Radziewicz /Jan Olszewski/ uzyskał Zaświadczenie uprawnień kombatanckich, wydane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Nr 377529 z dn. 14.09.1993r. z tytułu "Wojna obronna 1939" z przepisu ustawy 1/2/1.

f/ Członkiem zwyczajnym Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej - kol. Jan Radziewicz ps. "Ryś" - został zweryfikowany orzeczeniem Zarządu Okręgu WIELKOPOLSKA SZZAK w Poznaniu Nr 376 z dnia 11.06.1990r. z zaliczeniem służby w AK od 1942r. do 17 lipca 1944 rok.

Przynależność do Armii Krajowej w/wymienionego ustaliła Komisja Weryfikacyjna w oparciu o świadków:

- ppor. Waldemar Żaba ps."Bocian", który w oświadczeniu świadka z 1989 roku /bez daty i miesiąca/ potwierdził m.in., że Jan Olszewski /obecnie Radziewicz/ razem służyli w "Wachlarzu", konspiracji i 23 Brygadzie AK pod dowództwem por. Mariana Kisielewicza ps."Ostrogi" w okresie od 1942 do 1944 roku.

Powyższe oświadczenie zostało potwierdzone przez Zarząd Wojewódzki ZBoWiD w Warszawie w dniu 17.04.1989r. z zapisem. iż m.in. został zweryfikowanym członkiem ZBoWiD z tytułu działalności w Armii Krajowej, obszar Wilno, powiat Brasław, żołnierz "Wachlarza" pod dowództwem por."Ostrogi", następnie zorganizował pluton na terenie gminy Słobótka i innych, który dowodził, a który został włączony do 23 Brygady AK - brał udział w walkach o Wilno, łączny czas od 06.1942-06.1944 rok. Otrzymał zaświadczenie komb. Nr 378233 z dn. 28.02.1976r.

Kolejny świadek, to -

- plut. Witold Fiedorowicz ps."Malukiewicz", który w oświadczeniu świadka z dn. 15.11.1983r./potwierdzone przez Koło Miejskie ZBoWiD w Puszczykowie -nie żyje już/ napisał, że współpracowali w organizacji siatki konspiracyjnej i kolejno w 23 Brygadzie AK w okresie od 1942r. aż do rozbrojenia w 1944r. pod dowództwem por."Ostrogi".

Ponadto Komisja Weryfikacyjna Okręgu, za dowód przynależności do AK uznała leg. Honorowej Odznaki Żołnierza A.K. Okręgów Wileńskiego i Nowogródzkiego Nr 1720/W.816, przyznaną kol. Radziewiczowi w 1984r. przez Komisję pod przewodnictwem mjr.dypl. Mieczysława Potockiego.

3/ Dodatkowo kol. Marian Król uzupełnił:

a/ Nadmieniony mjr dypl. Mieczysław Potocki ps. "Węgielny" /wcześniej o ps. "Kamień"/ - jako komendant Inspektoratu Rejonowego "B", obejmujący Obwody ZWZ-AK Święciany i Brasław, kolejno Inspektorat Rejonowy "BC" z dalszymi obwodami: Dzińska i Postawy, to jest cały Północno-Wschodni Okręg Wileński Armii Krajowej, wcześniej w "Wachlarzu" na Odcinku V, następnie jako d-ca II Zgrupowania Oddziałów AK Okręgu Wileńskiego - znak osobiście kol. Jana Radziewicza /z nazwiska Olszewski/ o ps. "Ryś", gdyż współpracowali razem od początku działalności Patrolu Nr 7 na Odcinku V "Wachlarza", czego dowodem było mianowanie plut. "Rysia" do stopnia ogniomistrza rozkazem Komendanta Inspektoratu "B" mjr. "Węgielnego" Nr 165 na początku stycznia 1943r.

Mjr. "Węgielny" był jedynym z żyjących wyższych dowódców AK Okręgu Wileńskiego w czasie przewodniczenia Komisji przyznawania Honorowej Odznaki Żołnierza Armii Krajowej Okręgów Wileńskiego i Nowogródzkiego - do 1989 roku.

Wówczas też był przewodniczącym Zespołu Koordynującego działalność środowisk terenowych i kół brygadowych Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej, które aktywizowały się i zawiązywały po 1980 roku /niektóra - nielegalnie - wcześniej/.

Mjr dypl. Mieczysław Potocki zmarł w październiku 1989 roku w Łodzi. W pogrzebie mjr. "Węgielnego" uczestniczyła reprezentacja Okręgu Wielkopolska Stowarzyszenia Żołnierzy Armii Krajowej /wcześniejsza nazwa przed SZŻAK do marca 1990 roku/ i Środowiska Żołnierzy AK Ziemi Północno-Wschodnich II Rzeczypospolitej w Poznaniu, w osobie Mariana Króla.

b/ Kol. ogniomistrz Jan Radziewicz-Olszewski ps. "Ryś" -

- jest członkiem Środowiska Żołnierzy AK Ziemi Północno-Wschodnich II Rzeczypospolitej "Ostra Brama" przy Okręgu Wielkopolska SZŻAK w Poznaniu - od chwili powołania Środowiska w dniu 16 września 1989 roku.

- Posiada legitymację członka zwyczajnego Okręgu Wielkopolska SZŻAK wystawioną w dniu 7.06.1991r. Nr 010481.

c/ Zły stan zdrowia i zbyt częste - długotrwałe - pobyty na uciążliwych leczeniach w szpitalu, uniemożliwiło kol. Janowi Radziewiczowi-Olszewskiemu w staraniach na skompletowanie potrzebnych dowodów swej służby w ZWZ-AK, przez co nie złożył wniosku o rozszerzenie uprawnień kombatanckich o tytuł "służba w ZWZ-AK" - w obowiązującym terminie - przed końcem 1988 roku.

d/ W oparciu o przedstawione dowody przez Jana Radziewicza ps. "Ryś" dotyczących jego służby w ZWZ-AK i w "Wachlarzu" oraz dodatkowych wyjaśnień, kol. Marian Król -

z a p r o p o n o w a ł:

- uznać przedstawione dowody za w pełni uzasadnione, oraz w oparciu o "Opinię prawną Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, dotyczącej t.zw. rozszerzenia wniosków o uprawnienia po terminie" -

- przekazać akta kol. Jana Radziewicza z udzielonym wsparciem, do Zarządu Okręgu Wielkopolska SZŻAK do dalszego rozpatrzenia. Ponadto,

- proponuje ująć w zapisie nazwiska, jako dalszy członek łączny: Jan Radziewicz-Olszewski.

5. Wydana przez Zespół opinia.

Po zapoznaniu się z dokumentami i dowodami przedstawionymi przez kol. ogniomistrza Jana Radziewicza /Olszewskiego/ ps. "Ryś" -

1/ dotyczącymi służby w ZWZ-AK Okręgu Wileńskiego:

a/od około 25 czerwca 1941r., jako organizator i komendant "łacówki ZWZ-AK gminy i miasta Druż w Obwodzie Brasław, Inspektoratu rejonowego "B" oraz w "Wachlarzu", kolejno w 23 Brasławskiej Brygadzie, II-go Zgrupowania oddziałów AK mjr. "Węgielnego", łącznie do 13 lipca 1944 roku, a po rozbrojeniu i internowaniu: w obozie jenieckim dla żołnierzy AK w Miednikach, następnie w szpitalu wojennym w Wilnie do około końca sierpnia 1944r.;

b/od końca sierpnia do grudnia 1944r.: ponownej działalności w oddziale AK ppor. "Korsarza",

oraz

2/ wysłuchaniu dodatkowych wyjaśnień i uzupełnień:

a/kol. Jana Radziewicza /Olszewskiego/, dotyczących:

- okoliczności nie podjęcia w obowiązującym terminie starań o poszerzenie uprawnień kombatanckich z tytułu służby w ZWZ-AK i "Wachlarzu", oraz
- przyczynach pozostania przy nazwisku nadanym przez Komórkę Legalizacji Komendy Okręgu, t.j. RADZIEWICZ, zamiast powrotu do nazwiska rodziców t.j. OLSZEWSKI;

b/także udzielonych uzupełnień i propozycji przez kol. Mariana Króla w powyższych sprawach -

3/ Zespół wydał następującą opinię:

a/Uznaje się przedstawione przez świadków oświadczenia i dodatkowe dowody za wiarygodne, mimo nie spełnienia wymogów formalnych /jak uwagi w pkt. 3, strony od 2 do 7/ - w szczególności:

- braku kserokopii aktualnych zaświadczeń uprawnień kombatanckich, wystawianych po weryfikacji przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych po 1991r., w przypadkach m.in.:
- plut. Jan Libako ps. "War", który razem z ogn. "Rysiem" był w "Wachlarzu" i w 23 Brasławskiej Brygadzie AK, ostatnio jako d-ca Zwiadu Konnego Brygady, gdy ogn. "Ryś" został szefem Brygady, a kolejno d-cą Poczty d-cy Brygady;
- plut. Witold Fedorowicz ps. "Malukiewicz", który razem z ogn. "Rysiem" służył w ZWZ-AK na terenie Obwodu ZWZ-AK i w 23 Brasławskiej Brygadzie AK;

ponadto -

- przedstawione oświadczenie świadka /nieformalne/ sporządzone nie na obowiązującym formularzu, lecz odręcznie, bez zapisu swoich danych o służbie wystawiającego oświadczenie w AK. Jednak w przypadku -
- sanitariuszki /aktualnie lekarz/ Aldona Czerniejewska-Sapiecha ps. "Ada", która potwierdza służbę ogn. "Rysia" w 23 Brygadzie AK, natomiast jej służba w AK jest zawarta w opracowaniu por. Kazimierza Krauze ps. "Wawrzecki" p.t. "Ostatni Raport";

oraz -

- braków opinii na wystawionych oświadczeniach: z jakiego tytułu świadek został zweryfikowany, względnie brak nazwy oddziału i terenu działania w ZWZ-AK oraz jakie dowody były podstawą przy weryfikacji danego świadka;
- trudności wzniesienia oświadczenia na aktualnie obowiązujących formularz^{ach} z uwagi na zgon świadków /już od kilku lub kilkunastu lat/;

b/ Uznaje się za w pełni udokumentowaną i wiarygodną służbę kol. ogn. Jana Radziewicza /Olszewskiego/ ps. "Ryś" w Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego w okresach:

✓ od września 1941r. do 15.10.1942r. jako organizator i d-ca Placówki gminnej ZWZ-AK Druż w składzie Komendy Powiatowej ZWZ Brasław /kolejno jako Obwód AK Brasław/ pod komendą por. Wołkowskiego ps."Sosna" /kolejno ps."Sęk"/, w Inspektoracie Rejonowym "B" dowodzonym przez mjr.dypl. Mieczysław Potockiego ps."Kamień" /kolejne ps."Węgielny"/;

- od 15.10.1942r. do lutego 1943r. w "Wachlarzu", V Odcinek, w Patrolu Nr 7 pod dowództwem ppor.kaw.CC Mariana Kisielewicza ps."Marek" /poźniejsze ps."Ostroga"/ na kierunku przeprawy przez rz. Dźwina i Dynenburg;

- od marca 1943r. do 20.04.1944r. nadal jako komendant Placówki Gminnej AK Druż i zarazem dowódcą Rejonu Druż w składzie 25 Ośrodka Dywersyjno-Partyzanckiego /"25 ODP"/ dowodzonym przez b. d-cę Patrolu Nr 7 "Wachlarza" ppor. Mariana Kisielewicza ps."Ostroga" na terenie Obwodu AKBrasław, w Inspektoracie Rejonowym "BC" dowodzonym przez mjr.dypl. Mieczysława Potockiego ps."Kamień" - "Węgielny";

✓ - od 21.04.1944r. do 18.07.1944r. w 23 Brasławskiej Brygadzie Partyzanckiej AK dowodzonej przez ppor./por./ Mariana Kisielewicza ps."Ostroga" /a po śmierci, kolejny d-ca ppor. Witold Kisiel ps."Świątokłdycz"/ w składzie II Zgrupowania Oddziałów AK mjr. "Węgielnego" /mjr dypl. Mieczysław Potocki/, jako d-ca zorganizowanego plutonu na bazie Placówki Druż, kolejno: d-ca Zwiadu Konnego 23 Brygady, szef Brygady i następnie d-cą Poczty d-cy 23 Brygady; udział w działaniach bojowych 23 Brygady w składzie Zgrupowania w ramach Akcji "Burza" na Wileńszczyźnie i Operacji Wileńskiej AK o kryptonimie "Ostra Brama";

✓ od 18.07.1944r. do końca sierpnia 1944r. - po rozbrojeniu 23 Brygady przez wojska sowieckie e okol. wsi Skorbuciany i doprowadzeniu pod konwojem do obozu w Miednikach Królewskich jako jeńiec, kolejno choroba na tyfus i pobyt w szpitalu wojennym w Wilnie do około końca sierpnia 1944r. skąd ucieka pod zmienionym nazwiskiem.

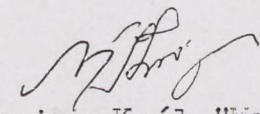
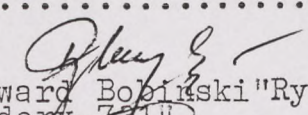
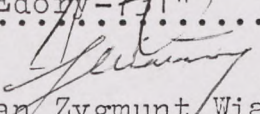
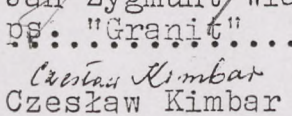
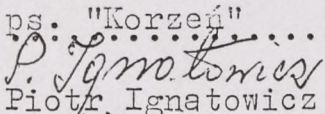
c/ Uznaje się ponadto, w oparciu o opracowania historyczne /jak pkt 4, ppkt 2 na str.12 niniejszej opinii/ - mimo nie udokumentowania przez świadków w oświadczeniach - dalszą służbę kol. Jana Radziewicza /Olszewskiego/ w "ODDZIALE SAMOOBRONY CZYNNIEJ ZIEMI WILEŃSKIEJ" w okresie od początku września do końca grudnia 1944r. dowodzonym przez ppor. Jana Lisowskiego ps. "Korsarz", operujący w okolicach Rzeszy, Mejszagoły i Podbrzezia na północ od Wilna.

d/ Nie uznaje się natomiast - choć prawdopodobne - z braku dowodów: służby kol. Jana Radziewicza /Olszewskiego/ w ZWZ od 25.06.1941r. do sierpnia 1941r., jako organizator i dowódca Placówki konspiracyjnej gminy i miasta Druż w powiecie ZWZ Brasław /d-ca por. Stanisław Wołkowski ps."Sosna"/ w Rejonie Nr II, dowodzonym przez mjr. Żaba /imię i ps. nie znane/ - w Okręgu Wileńskim Związku Walki Zbrojnej.

6. Wnioski końcowe i propozycje.

- 1/ Uznać do uprawnień kombatanckich służbę w Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej /w tym w "Wachlarzu"/ pełnioną przez kol. Jana Radziewicza-Olszewskiego ps. "Ryś" -
  - a/ w okresie od września 1941r. do sierpnia 1944r. /w tym internowanie w obozie jenieckim jako żołnierz AK i pobyt w szpitalu wojennym w Wilnie od lipca do końca sierpnia 1944r./;
  - b/ oraz uznać warunkowo okres /nie w pełni udokumentowany/ pełniony w Oddziale Samoobrony Czynnej Ziemi Wileńskiej Okręgu Wileńskiego AK od września do grudnia 1944r..
Decyzję w tym zakresie pozostawia się Komisji Weryfikacyjnej w strukturach SZŻAK i Urzędu d/s Kombatantów i Osób Repres.
- 2/ Natomiast okres służby w Związku Walki Zbrojnej od 25.06.1941r. do sierpnia 1941r. /nie udokumentowany/ pozostawić do decyzji - w tym zakresie - dla Komisji Weryfikacyjnej Zarządu Głównego SZŻAK /za pośrednictwem Zarządu Okręgu Wielkopolska SZŻAK/.
- 3/ Wystąpić z prośbą do Komisji Weryfikacyjnej Zarządu Głównego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej - wyjątkowo - o poparcie wniosku kol. Jana Radziewicza-Olszewskiego o rozszerzenie uprawnień "po terminie" oraz udzielenie rekomendacji do Urzędu d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych -
  - a/ o rozszerzenie uprawnień kombatanckich w/wymienionego pełnioną w ZWZ-AK i Samoobronie Czynnej w okresie od września 1941r. do grudnia 1944r. oraz -
  - b/ ujęcie w zapisie nazwiska jako dalszy członek: Jan RADZIEWICZ-OLSZEWSKI, którym posługiwał się od urodzenia do lipca 1944r. i pod tym nazwiskiem znajduje się w publikacjach oraz w opracowaniach historycznych. Natomiast pod nazwiskiem Radziewicz występuje od końca 1944r. do chwili obecnej nadane przez Komórkę Legalizacji Komendy Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej. Zmianę nazwiska nie akceptuje rodzina i on sam nie czuje się na siłach podjąć próbę zmiany.
- 4/ Potwierdzić dotychczasowy zapis w Zaświadczeniu uprawnień kombatanckich kol. Jana Radziewicza Nr 377629 z dn. 14.09.93r. z tytułu: Udział w wojnie obronnej 1939r. w okresie od 01.09.1939r. do 11.10.1939r.

Na tym opinie Zespołu zakończono i jako zgodną podpisano:

1. Przewodniczący: viceprezes Zarządu Środowiska SZŻAK "OSTRA BRAMA" w Poznaniu, d/s kontaktów z Zarządem Okręgu Wileńskiego SZŻAK w Warszawie oraz z środowiskami terenowymi i brygadowymi Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej -
Marian Król "Mars".....
2. Członek Zarządu Środowiska "Ostra Brama", Ż.AK w plutonie "Nalewajka" w Obwodzie Święciany i w Oddziale "Kaziuka" w II Zgrupowaniu mjr. "Węgielnego"/Mieczysław Potocki/-
Edward Bobiński "Ryś"
"Edon".....
3. j.w. oraz ŻAK w Placówce Święciany jako łącznik komendy Obwodu Święciany do Osrodka Nr 22 Podgrodzie i 23 Ignalino oraz do Oddziału Partyzanckiego "Żejmiana" w II Zgr. AK -
Jan Zygmunt Wiaderny
ps: "Granit".....
4. j.w. oraz Ż.AK w 5 Brygadzie Śmierci "Łupaszk", kolejno w 4 Brygadzie Partyzanckiej "Ronina" w II Zgrupowaniu mjr. "Węgielnego" -
Czesław Kimbar
ps: "Korzeń".....
5. j.w. oraz Ż.AK w 5 Brygadzie "Łupaszk", kolejno w 4 Brygadzie Partyzanckiej "Ronina" w II Zgrupowaniu AK mjr. "Węgielnego" -
Piotr Ignatowicz
ps: "Śmiały".....